

Totuus- ja sovintoprosessi

Asia: Saamelaiskäräjien kannanotto saamelaisten totuus- ja sovintokomission asettamisesta

Saamelaiskäräjät kokoontui Inarissa kokoukseensa (5-2019) 17.-18.12.2019 käsittelemään ehdotusta saamelaisten totuus- ja sovintokomission asettamiseksi ja hyväksyi ehdotuksen, lausuu kannanottoon seuraavaa:

Saamelaiset on alkuperäiskansa nykyisten neljän valtion, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Venäjän alueella. Saamelaisilla on omana kansana ja alkuperäiskansana sekä kansallisessa että rajoja ylittävissä perspektiivissä itsemääräämisoikeus.

Saamelaiskäräjät painottaa, että mainittujen valtioiden assimilaatioprosessit ovat kohdistuneet saamelaisiin niin yhteisesti kuin yksilötasolla, kunkin kansallisvaltion ominaispiirtein ja rajat ylittävien tavoin. Saamelaiskäräjät viittaa, että valtioiden assimilaatiopolitiikka koskien saamelaisia on haitannut saamen kansan omaehtoista kehitystä ja todellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista saamelaisten ja yhteiskuntien välillä paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti, rajoja ylittävästi ja kansainvälisesti.

Saamelaiskäräjät katsoo tärkeäksi, että valtioneuvosto yhteistyössä Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa asettaa totuus- ja sovintokomission kokoamaan ja todistamaan saamelaisten kokemukset Suomen valtion ja eri viranomaisten saamelaiskulttuuria ja sen aineellista pohjaa rikkovista toimista ja siitä, millaisia vaikutuksia ja seurauksia niillä on ollut ja edelleen on saamelaisille alkuperäiskansana ja sen jäsenille yksilöinä, sekä tekemään tämän osaksi tunnustettua käsitystä siitä, mikä historiamme ja nykyisyytemme on. Saamelaiskäräjät katsoo komission asettamisen merkitsevän, että julkisesti tunnustetaan valtion assimilaatiopolitiikan vaikutusten vaativan korjaavia toimenpiteitä.

Saamelaiskäräjät painottaa, ettei totuus- ja sovintokomission asettaminen ole ilo eikä voitto. Tähän äärimmäiseen toimenpiteeseen ryhdytään siksi, etteivät aiemmat keinot puolustaa saamelaisten alueita ja kulttuureita ole riittäneet muuttamaan pyrkimyksiä assimiloida saamelaisia valtakulttuuriin. Komission aloittaminen on jaetun surun hetki tietoisena siitä, kuinka monet eivät omana elinaikanaan ehtineet saamaan oikeutta. Komission työn tulee purkaa ja auttaa käsittelemään traumoja, joita saamelaiset niin kansana kuin yksilöinä kantavat ylisukupolvisesti. Näiden traumojen käsittely niin yksilötasolla kuin kollektiivisesti on raskasta ja järkyttävää. Kuitenkin sen on tapahduttava edes siinä määrin, että epätasapainoa ylläpitävät toimet voidaan tunnistaa ja muuttaa, jotta saamen kansan oikeus itsemääräämiseen myös sisäisesti voi toteutua. Saamelaiset omistavat omat elämäkokemuksensa ja historiansa, ja näin ollen he ovat myös avainasemassa siinä, kuinka ylisukupolvista taakoistaan selviävät. Saamelaisilta ei saa viedä tämän prosessin aikana mahdollisuutta löytää itse tietään kohti paranemista. Tämä edellyttää, että saamelaisille on prosessiin valmistauduttaessa, sen aikana ja sen jälkeen tarjolla saamenkielistä ja kulttuurisensitiivistä henkistä ja psyykkistä tukea.

Saamelaiskäräjät odottaa valtion resursoivan saamelaisia syrjivien rakenteiden muutostyön sekä lopettavan harjoittamansa assimilaatiopolitiikan, jota tapahtuu tässäkin hetkessä, nyt, joka päivä, jotta uusien taakkasiirtymien jatkumo voitaisiin katkaista. Saamelaiskäräjät painottaa, että todellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi tulee kansainvälisesti hyväksytyjä ja sitovia ihmisoikeuksia ja alkuperäiskansaoikeuksia kunnioittaa ja soveltaa paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti,

rajoja ylittävästi ja kansainvälisesti, erityisesti YK:n julistuksen alkuperäiskansojen oikeuksista hengessä.

Saamelaiskäräjät kiittää saamelaisyhteisöä osallistumisesta totuus- ja sovintoprosessin valmisteluun. Saamelaiskäräjät kiittää myös asiantuntijoita, joiden panos valmistelussa on ollut erittäin tärkeä. Viimeiseksi Saamelaiskäräjät kiittää Kolttien kyläkokousta ja Suomen valtiota neuvotteluprosessista.

Inarissa xx.12.2019

Tiina Sanila-Aikio
puheenjohtaja

Pia Ruotsala-Kangasniemi
hallintopäällikkö